Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: BREV TIL: Frederik 5. FRA: Holberg, Ludvig (1753-02-23)

Citation: Holberg, Ludvig: ”BREV TIL: Frederik 5. FRA: Holberg, Ludvig (1753-02-23)”, i *Holbergs Breve*, G. E. C. Gads Forlag, s. 183. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-001990512-X00-shoot-L001990512X000045.pdf (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Holbergs Breve

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Læs Public Domain-erklæringen

Holberg, Ludvig, *Holbergs Breve,*

ERKLÆRING TIL KONGEN OM PRÆSTEN GYNTHERS KLAGEMÅL
DATERET 26. FEBRUAR 1753

Underskriften egenhændig; resten skreven med en skriverhånd.

I det danske rigsarkiv (Dokumenter til kancelliets oversekretærs skrivelse af 12/3 1753 nr. 78).

Her trykt efter Jul. Bidstrups udgave i Museum 1891.11, s. 186.

Fredsommelig var Holberg ikke: omtrent i hele sit liv havde han sammenstød med kolleger og naboer, med underordnede og andre, han fik at gøre med. Præsten i Havrebjerg, Jokum Gynther, var en af dem, han havde flest ærgrelser af i sin godsejertid. Hårde halse var sikkert både præsten og Holberg, hvorfor der let kunde komme rivninger mellem dem, som oftest vist på grund af ting, der ikke var så stor alarm værd.

Brev nr. XXXV viser, at »den grove Præst« havde klaget over Holberg i efteråret 1749; og af brevet her ser man, at så længe fejden mellem dem havde varet, havde præsten på alle mulige måder ærgret Holberg; der er dog næppe forefaldet noget så alvorligt, at deres mellemværende måtte afgøres ved domstolene.

Hvad Holberg havde at klage over, er tydeligt nok: præsten havde drillet ham, så godt han kunde. Men det, der kunde se alvorligst ud, bortførelsen af korn fra Holbergs bønders agre, har næppe været så slemt, som det lyder; agerran kunde sognepræsten ikke have gjort sig skyldig i uden at blive straffet; han har snarest taget sig selv ret ved at bortføre sin tiende fra nogle af »de svage mænd udj Havrebierg«.

Men pastor Gynthers klage over Holberg synes heller ikke at være særlig vel grundet. Den grausame salbe, som han affyrede mod s. 184Holberg i sin allerunderdanigste supplik af 23. januar 1753, kunde vist godt have været sparet. Efter de uddrag af præstens klage, som Bidstrup har givet i Museum, forholdt det sig således med den bro, som striden drejede sig om. Over Tudeåen havde der ført en bro, Staklebro kaldet, som forbandt Havrebjerg med annexsognet Gudum. Men denne ældgamle bro havde i mange år ligget øde og forfalden, dog således, at »Fundamenterne endnu staaer tilsyne«. Pastor Gynther havde i lange tider set broen ligge hen som ruin; men nu havde han opdaget en gammel dom, hvorefter Brorupgårds herskab skulde »holde ermeldte Staklebro istand«. Dommen var fældet, før Holberg havde købt Brorup; men præsten fik den gravet op, og i steden for at henvende sig til Holberg skrev han til amtmanden over Kallundborg, Dragsholm, Sæbygård og Holbæk amter og bad om, at der måtte blive givet Holberg et tilhold om at bygge broen op, så at præsten »i sin Alderdom dog maatte finde Retfærdighed og undgaa den langsommelige Besværlighed, som denne Bros Brøstfældighed og Herskabets Efterladenhed har paabyrdet ham tværtimod Lov og Dom«.

Amtmanden svarede, at efterdi baronerne selv er som amtmænd over deres baronier, kunde han ikke deri assistere, men henviste præsten til at klage til kongen. Det gjorde så pastor Gynther ved sin supplik af 23. januar 1753. Klagen blev af oversekretæren i det danske kancelli, grev J. L. Holstein, sendt til Holberg, for at han kunde udtale sig om sagen, og Holberg svarede med den her aftrykte skrivelse.

Kancelliet afgjorde sagen ved at udtale, at da »Stiftamtmand Barner paa Præstens til ham gjorte Rekvisition har forklaret, at ommeldte Bro udi Baroniet Holberg skal være beliggende, saa paatvivles ikke, at jo Hr. Baron efter gode Tilbud lader den sætte i brugbar Stand«.

Juridisk ret havde pastor Gynther sikkert over for Holberg; men var det underligt, om Holberg regnede præstens krav i dette til«s. 185fælde ind mellem de andre drillerier? Præsten havde jo aldeles ikke påstået, at han selv nogen sinde i sin lange embedstid havde brugt Staklebroen og derfor nu savnede den. I det mindste i de 12—13 år, Holberg havde haft Brorup, havde broen sikkert været ufarbar, uden at præsten havde klaget derover; ellers havde Holberg nok vidst, at der var en sådan bro på hans gods.

Allerunderdanigst erklæring
paa Præsten herr Jochum Gynthers [1]
klagemaal og beskyldninger.

Herr Jochum Gynther er for meget bekient, at hans beskyldninger og angivelser ikke kan eller bør anfægte mig. Jeg har stræbet udi 10 aars tid at leve udi fredelighed med ham; men da ieg en gang fik kundskab om, at han pleiede hemmeligen med adskillige vogne at bortføre korn af mine bønders agre, og ieg for 2 aar siden optog een af saadanne vogne, har han siden den tid giort mig al fortred. Han begynte strax paa en uanstændig maade at hævne sig; først at udlade mig af den sædvanlige Kirke-bøn; dernæst ved at nægte Sacramentet til den Huusmand, som af Fogden var beordret til at oppasse ham [2] ved høstens tid, da han dog ikke havde giort uden at efterleve ordre og at forekomme bøndernes ruine; hvor udover han af Herr Biskop Harboe blev til rette sat ved sidste visitatz. Naar man dette veed, er let at fatte, hvi Degnen Africanus understaaer sig efter 12 aars forløb, (da i al den tid hans Formand saa velsom han selv har ladet sig nøie med den Løn, som alle andre Degne, der holde Skole, bekomme) nu at forlange dobbelt [3],s. 186og at

paadigte mig saadant at have lovet ham. Han, nemlig Præsten, har ogsaa nyeligen indgivet et andet klagemaal over mig til det Kongl.Rente-Camer; hvilket som ugrundet er afviist: saa at 3 differente Beskyldninger ere indkomne udi en tid af een maaned.

Alt hvad han foregiver i denne hans grove og usømmelige beskyldning kan af alle andres vidnesbyrd beviises at være usandfærdigt, og at Godset saa vel som Kirken er udi uforligelig bedre tilstand, end det for min tid har været. Hvad den omskrevne Broe angaaer, da har han aldrig nogen tid til mig talt derom, nvilket han burde have giort, førend han indgiver klage: thi ieg hverken veed, at det mig tilkommer at holde broen ved lige, ej heller veed ieg, hvor den ligger; og naar ieg bliver erkyndiget om, at det mig tilkommer, skal ieg ikke mangle derudi at efterkomme min pligt. Og meener ieg udi publique sager aldrig at have givet onde exempler til andre. Gid det samme kunde siges om Hr. Gynther! Alt hvad i henseende til ham kan reprocheres mig, er, at ieg for at conservere roelighed, har stedse formanet mine bønder at have taalmodighed med ham, og ikke at poussere adskillige klagemaal, som vilde foraarsage stor forargelse. Han beskylder mig her først for at have vegret mig for Broens reparation, da han aldrig har givet mig det tilkiende; dernæst siger han, at det skeer af karrighed, da det dog er bekient, at ieg giver Godsets indkomster bort til Sorøe Academie. Min allerunderdanigste Erklæring bliver denne, at saasnart ieg bliver underretted om, at denne Broes reparation mig tilkommer, skal ieg strax bringe den istand. Jeg har fundet fornødent at berette dette om Præsten, saasom s. 187ieg maa lave mig paa fleere beskyldninger, og kan være forvisset om, at det ikke vil gaae mig bedre end mine Formænd, ja værre, i henseende til min høie alder og svaghed, som saadanne stød mindre kan taale. Jeg tilstiller Deres Kongelige Majestet allerunderdanigst, om Prousten udi Herredet, Mag.Reenberg [4] , ikke maa tilskrives, at han tilkiende giver hr. Gynther, at han lader mig paa min høie alder være udi fred, og ikke fremkommer oftere med ubeviislige beskyldninger, sær udi ting, som ham ikke vedkommer. Han skriver, at ieg lader alting forfalde til ruine; hvilket er en usandfærdig og ærerørig beskyldning; Thi ieg haver med 500 Rdrs bekostning istand sat Kirken, som stod paa fald i min Formands tid, som Biskop Hersleb [5] kan bevidne. Jeg haver ogsaa igien opretted de forfaldne Bøndergaarde [6] , og foræret bønderne over 80 hæste. Dette tilstilles Deres Kongl. Majestets allernaadigste gotfindende af

Deres Kongelige Majestets
allerunderdanigste Arve-Undersaat
og troepligtskyldigste tiener
L Holberg.

Kiøbenhavn
den 26 Febr. 1753.

s. 188